

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Kouvolan kaupunki ja työllisyys-yrityspalvelut kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta.

Kouvolan kaupungin näkökulmasta ehdotettu lakimuutos, joka mahdollistaa yli 25-vuotiaille työnhakijoille avoimien korkeakouluopintojen suorittamisen työttömyysetuutta menettämättä, on pääosin ihan tarkoituksenmukainen ja kannatettava. Muutos tukee työnhakijoiden osaamisen kehittämistä joustavasti sekä vahvistaa mahdollisuuksia parantaa työllistymisedellytyksiä tilanteessa, jossa työmarkkinoiden osaamisvaatimukset muuttuvat nopeasti.

Lakiesityksen mukainen ilmoitusvelvollisuuden poistuminen keventäisi merkittävästi opintojen aikaiseen työttömyysetuusoikeuteen liittyvää hallinnollista työtä myös Kouvolan työllisyyspalveluissa. Tämä yksinkertaistaisi asiakasohjausta ja vapauttaisi henkilöstöresursseja suoraan asiakastyöhön sekä palvelujen vaikuttavuuden vahvistamiseen.

Samalla on kuitenkin huomioitava, että ilmoitusvelvollisuuden poistuminen vähentää työvoimaviranomaisen käytettävissä olevaa tietoa työnhakijan käynnissä olevasta osaamisen kehittämisestä. Tämä saattaa tietyissä tilanteissa vaikeuttaa työnhakijan yksilöllisen työllistymissuunnitelman laatimista sekä palvelutarpeen arviointia, mikä korostaa tarvetta toimiville yhteistyö- ja tietojenvaihtokäytännöille.

Kokonaisuutena Kouvolan ty-palvelut katsoo, että mahdollisuus suorittaa avoimia korkeakouluopintoja ilman työttömyysetuuden menettämistä edistää työnhakijoiden osaamisen vahvistamista, tukee työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin vastaamista sekä parantaa työllistymismahdollisuuksia. Samalla muutos keventää hallinnollista työtä työllisyyspalveluissa ja mahdollistaa joustavammat tavat tukea työnhakijoiden osaamisen kehittämistä osana kuntien työllisyyspalvelukokonaisuutta. Tätä on pidettävä hyvänä kehityssuuntana.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Ei huomautettavaa.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Ei huomautettavaa.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Lakiesityksessä ehdotetut muutokset kotoutumislakiin ovat ihan perusteltuja, sillä ne yhdenmukaistavat avoimia korkeakouluopintoja koskevan sääntelyn työvoimapalvelulain kanssa. Muutos poistaisi kotoutuja-asiakkailta mahdollisuuden suorittaa avoimia korkeakouluopintoja omaehtoisina opintoina työttömyysetuudella, mutta vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä, koska opintoja on tähän saakka hyödynnetty kotoutumislaisissa melko vähän. Näemme, että esityksessä korostettu yhdenvertaisuus toteutuu ennen kaikkea sääntelyn selkeytymisen kautta.

Ehdotettu 25 vuoden ikäraja vähentäisi siirtymiä opintoetuksilta työttömyysetuudelle, sillä suurin osa nuorista siirtyy korkeakouluopintoihin jo ennen tätä ikää. Ikäraja selkeyttäisi palveluprosesseja ja ehkäisisi epätarkoituksenmukaisia siirtymiä opintotuella. Kouvolan näkökulmasta rajaus on johdonmukainen ja helpottaa sääntelyn toimeenpanoa.

Työttömyysturvalain 1.3.2026 voimaan tulevat muutokset tuovat kuitenkin jonkinasteisen riskin siitä, että työnhakijoiden velvollisuuksien laiminlyönnit voivat aiempaa nopeammin johtaa työssäolovelvoitteeseen. Tämä voi lisätä tilanteita, joissa työnhakijat eivät kykene sovittamaan opintoja yhteen työnhaun ja palveluihin osallistumisen kanssa. Riskinä on, että epäselvät tulkinnot ja lisääntyvä ohjaustarve kuormittavat palveluja sekä vaikeuttavat työnhakijoiden velvoitteiden ymmärtämistä.

Lisäksi jää epäselväksi, voivatko avoimen korkeakoulun opinnot täyttää työssäolovelvoitteen ehtoja. Vaikka esityksessä todetaan, ettei yli 25-vuotiaiden avoimia korkeakouluopintoja pidetä päätoimisina, ei niiden suhdetta työssäolovelvoitteen täyttämiseen avata riittävästi. Tämä voi johtaa alueellisiin tulkintaeroihin.

Toimeenpanon onnistumisen kannalta keskeistä on selkeä ja yhtenäinen ohjeistus sekä riittävä neuvonta työnhakijoille siitä, miten opinnot, työnhaku ja palveluvelvoitteet voidaan sovittaa yhteen. Tämä ehkäisee tilanteita, joissa opiskelu haittaa työllistymisprosessia tai johtaa hallinnollisten toimenpiteiden lisääntymiseen.

Kouvolan näkemyksen mukaan osaamisen vahvistaminen on keskeinen väline työllistymisen tukemisessa erityisesti heikossa työmarkkinatilanteessa. Koulutus on monille työnhakijoille vaikuttavin keino parantaa työmarkkina-asemaa. Siksi kannatamme ajatusta, jonka mukaan pitkäaikaistyöttömille tulisi mahdollistaa määräaikaisesti tutkintoon tai tutkinnon osaan johtava opiskelu työttömyysetuudella valtion rahoitusvastuulla. Tämä parantaisi osaavan työvoiman saatavuutta ja tukisi alueen elinvoimaa.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaa myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidätekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta

tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Avoimia korkeakouluopintoja suorittavien työttömien määrä voi kasvaa hieman, mutta vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi. Suurimmalla osalla opintoihin osallistuvista on jo aiempaa koulutusta, ja työttömistä merkittävä osa on ilman toisen asteen tutkintoa, mikä rajoittaa opintojen laajempaa hyödyntämistä.

Säätelyn keventäminen lisää riskiä, että sivutoiminen opiskelu muuttuu tosiasiassa päätoimiseksi, mikä voi kasvattaa työttömyysturvamenoja. Toisaalta opiskelu tukee työllistymistä, mutta muutos voi kaventaa mahdollisuuksia ohjata työnhakijoita työmarkkinoiden tarpeisiin vastaaviin koulutuksiin.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Kiristynyt taloustilanne ja korkeakoulujen rahoitusmalli voivat nostaa avoimien opintojen maksuja, mikäli kokonaisen tutkinnon suorittaminen avoimen kautta yleistyy. Tämä heikentäisi erityisesti työttömien mahdollisuuksia hyödyntää opintoja.

Lindström Jari

Kouvolan kaupunki/työllisyys- ja yrityspalvelut - Jari Lindström, monialaisen työllistämisen päällikkö